

ADMIRALITATE
MOLDOVA
ARMED FORCES

LOUIS JOSEPH VIONNET

**RETRAGEREA
LUI NAPOLEON
DIN RUSIA**

Memoriile
MAIORULUI VIONNET, 1812

Traducere din limba engleză de Gabriel Stoian
Prefață de Filip-Lucian Iorga
Introducere și note de Jonathan North

Corint
ISTORIE

Treviso, duce de 78, 149, 150, 188, 189, 206

Trier 19

Tula 107

turci 187, 188, 190, 196

Tver 97

Tarevozalomișlcite 65

Vacha 134, 138

Vachin, Joseph 12, 13, 22, 23, 41, 45, 48, 58

Valladolid 36, 38

Valutina, bătălia de la 63

vânători pedeștri (Gardă) 16

veliți 16-18, 24, 45, 176

veliți din Torino 27

Vereia 109

Viatour, Mathieu 38

Viazma 64, 65, 110

Viena 25, 27

Vilna 11, 45, 48-50, 53, 55-57, 61, 62, 121, 124-127, 159, 185, 186, 189, 192, 199, 200

vin 21, 22, 37, 55, 83, 88, 92, 94, 98, 112, 125, 128-130, 149, 157, 160, 162, 164, 165, 189, 195

Vionnet, Louis-Joseph 11-13, 15, 26-28, 41, 43, 47, 51, 53, 57, 58, 60, 185, 189-192, 198, 202, 204, 205

Vistula, râul 131, 132

Vitepsk 49, 62, 71, 112, 186, 187

Vitoria 30, 31, 32, 33

Volga, fluviu 64, 97

Volhinia 112

voltijorii gărzii 114, 133, 143, 171, 176, 180, 182

regimentul 1 de voltijori 167, 168, 177, 179, 181, 207

regimentul 5 de voltijori 207

Wagram, bătălia de la 26, 27, 129, 137

Wagram, print de 26, 27, 129, 137; vezi Berthier, mareșal

Waterloo, bătălia de la 44, 59, 60, 204, 205

Wehlau 130, 202

Wellington, duce de 38

Wilson, general 182

Wintzingerode, general 161, 206, 207

Wirballen 57, 129

Wittenberg 134

Wittgenstein, general 196

Wurschen 143; vezi Bautzen, bătălia de la

Yakshino 78

Zamora 38

Zittau 152

Zschawitz 157, 158

Cuprins

Prefață (Filip-Lucian Iorga)	5
Notă asupra textului (Jonathan North)	11
 INTRODUCERE	15
Vionnet și regimentul său	15
Organizarea	17
Campania din 1807	20
Războiul din peninsula	21
Interludiul austriac	23
Revenirea în Spania	28
Rusia în 1812	39
Germania și Franța	57
 MEMORIILE	61
Înaintarea spre Vilna	61
Bătălia pentru cucerirea Smolenskului	63
Borodino	67
Moscova	81
Marele incendiu	83
Retragerea	107

Din nou Smolensk. cărti.....	112
Prăpădul de la Krasnoe.....	113
Traversarea Berezinei	116
Vilna.....	124
Kovno	127
Sfârșitul	128
La Berlin	133
La Paris	135
Noua mea numire	137
Rănit.....	155
 Anexa I	
Relatări ale personalului din rândul pușcașilor-grenadieri privind incendierea Moscovei	159
 Anexa II	
Relatări ale personalului din rândul pușcașilor-grenadieri privind bătălia de la Krasnoe	166
 <i>Note</i>	184
<i>Mulțumiri</i>	209
<i>Bibliografie</i>	211
<i>Index</i>	212

Descriere	Autor	Preț
Abandonajii. Destinele unor tineri americani în Rusia lui Stalin	Tim Tzouliadis	39,90
Adolf Hitler. O viață în imagini	María J. Martínez Rubio	39,90
Attila Hunul. Teroarea barbară și prăbușirea Imperiului Roman	Christopher Kelly	34,90
Călăul lui Hitler. Viața lui Heydrich	Robert Gerwarth	39,90
CIA și asasinarea celor doi Kennedy	Patrick Nolan	34,90
Conversații cu Stalin	Milovan Djilas	19,90
Copilărie regală (album)	Filip-Lucian Iorga, Arhivele Naționale ale României	39,90
Cu Hitler până la sfârșit. Memoriile ordonanței lui Hitler	Heinz Linge	29,99
Drumul din Kolima. Călătorie pe urmele Gulagului	Nicolas Werth	24,90
Edit von Voller. Agenta nazistă la București	Jacques Picard	10,00
Ekaterinburg. Ultimele zile ale Romanovilor	Helen Rappaport	34,90
Eliminarea. Povestea unui supraviețuitor din infernul khmerilor roșii	Rithy Panh, Christophe Bataille	24,90
Evadare din lagărul 14. Incredibila odisee a unui om din Coreea de Nord până în lumea liberă	Blaine Harden	27,50
Grace de Monaco. Povestea unei prințesă	Jean des Cars	24,90
Harem. Lumea din spatele vălului	Alev Lytle Croutier	34,90
Hitler aşa cum l-am cunoscut	Heinrich Hoffmann	24,90
În buncăr cu Hitler. Ultimele zile ale celui de-Al Treilea Reich	Joachim Fest	22,50
Întâi l-au omorât pe tata. Povestea unei fetițe din Cambodgia	Loung Ung	29,99
Întoarcerea acasă. Povestea adevărată a unui drum anevoie spre libertate	Slavomir Rawicz	29,90
Islamiștii. Cum ne văd ei pe noi	Anne Nivat	24,90
Ivan cel Groaznic	Henry Troyat	24,90
Jurnalul marii ducese Olga Romanova.	Helen Azar	27,50
Martor regal al revoluției ruse		
Kamikaze. Povestea unui pilot japonez din Escadrilele Sinucigașe	Yasuo Kuwahara, Gordon T. Allred	29,90
Leii din Kandahar. O poveste de război despre forțele speciale	Rusty Bradley, Kevin Maurer	32,50
Leningrad. Tragedia unui oraș sub asediul, 1914–1918	Anna Reid	37,50

Introducere

Vionnet și regimentul său

Garda Imperială a lui Napoleon a reprezentat o componentă vitală a armatelor care au cucerit o mare parte a Europei. A fost o structură care a beneficiat de o atenție crescută șimeticuoasă din partea lui Napoleon, începând cu problemele legate de personal, ținută, atitudine și soldă și încheind cu desfășurarea trupelor pe câmpul de luptă.

Garda fusese creată din corpuși de trupe fidele, alese cu grijă pentru a apăra Adunarea Națională în 1789 în fața tulburărilor tot mai violente în Parisul revoluționar. Spre sfârșitul anului 1795, după o serie de schimbări de nume, epurări și reorganizări, a fost creată o unitate de infanterie și de cavalerie denumită Garda Directoratului (*Garde du Directoire*), pentru a proteja activitatea Directoratului. Garda a fost alcătuită din veterani împărțiti în infanterie (încă nu etalau renumitele blâni de urs) și cavalerie (bazându-se în principal pe soldați din batalionul 3 de dragoni) și avea anexată o fanfară formată din muzicieni extraordinari. Lovitura de stat din 1799 i-a oferit mâna liberă lui Napoleon pentru a-și modela propriile trupe. Pornind de la Garda Directoratului, a adăugat alte unități, a recrutat susținători fideli și a extins-o, transformând-o în două batalioane de grenadieri (acum purtând chipiuri înalte

din blană de urs) și o companie de vânători pedeștri (*chasseurs à pied*), precum și câteva unități de vânători călare (*chasseurs à cheval*) și un escadron de grenadieri călare. Din acest nucleu, Garda a început să crească și să se afirme ca o armată în cadrul armatei, îndeosebi după ce Napoleon s-a proclamat consul pe viață și și-a acordat dreptul de a acționa după bunul plac în toate chestiunile legate de stat. El a căutat să aducă în Gardă veterani de nădejde, oameni știitori de carte cu vârste de peste 25 de ani, care luptaseră deja în trei campanii (erau avantajați cei care se aflaseră sub comanda lui Napoleon). În schimbul acestui lucru, soldații se bucurau de un statut superior și de o soldă sporită (450 de franci pe an pentru un grenadier). În 1800, când Napoleon a încercat din nou să îi alunge pe membrii celei de-a Doua Coalitiei de pe câmpurile Italiei, Garda și-a dobândit tratamentul preferențial jucând un rol important în victoria de la Marengo, plătind totodată prin pierderi grele. Garda va continua să crească numeric în noiembrie 1801, recrutând din rândul combatanților (pe cei care au luptat deja în patru campanii) ca grenadieri soldați de peste 1,80 m înălțime și ca vânători soldați de peste 1,70 m.

Garda nu a fost singura unitate de elită din armata franceză: regimentele de linie aveau propriile lor companii de grenadieri, iar cele ușoare aveau carabinieri. Însă, din punct de vedere al prestigiului avut și din perspectiva unei cariere de urmat, Garda avea o importanță covârșitoare. Acest lucru a fost și mai evident începând cu iulie 1804, când va deveni Garda Imperială ca urmare a autoîncoronării lui Napoleon. Acum, Garda se putea lăuda cu un efectiv total de 9 000 de oameni, incluzând faimoșii mameluci, precum și un batalion de marinari, iar fiecare regiment de infanterie al Gărzii avea anexat câte un batalion de veliți. Aceștia erau cei mai buni recruți, voluntari

sau mobilizați educați, care urmău să treacă prin acest stadiu de ucenicie înainte de a deveni fie membri cu drepturi depline ai Gărzii, fie subofițeri sau ofițeri.

Organizarea

În aprilie 1806, după încheierea campaniei sale împotriva austriecilor și rușilor cu succesul de la Austerlitz, unde Garda Imperială a luptat împotriva Gărzii țarului Alexandru I, Napoleon și-a mărit Garda și mai mult. A constatat că stagiul de velit era o modalitate costisitoare de instruire a viitorului personal pentru Gardă, astfel că până în toamna anului 1806 el a încercat să înființeze un regiment de pușcași. Aceștia trebuiau să fie recruți tineri, destinați unor lucruri mărețe, dar și meniți să aibă un rol mult mai activ pe câmpul de luptă decât regimentele de elită de grenadieri și vânători. Napoleon a dorit ca ei să fie mai puțin costisitori decât Garda, dar să fie plătiți mai bine decât cei din unitățile de linie (solda a fost stabilită la 2,66 franci pe zi pentru sergenți-majori, 2,22 pentru sergenți, 1,66 pentru caporali, 0,60 pentru pușcași și 1,38 pentru toboșari; spre deosebire de aceștia, un grenadier dintr-o unitate de linie trebuia să se mulțumească cu 0,30 franci pe zi). Regimentul avea o uniformă specifică „școlii” Gărzii, iar soldații aveau părul pudrat și prins în coadă, dar purtau chivere, la fel ca frații lor din linie, iar nu chipiuri din blană de urs. Chivăra era utilă: oferea o oarecare protecție, iar Scheltens își ținea carnețelul de notițe în ea, precum și o pungă cu monede. Acest compromis în ceea ce privește ținuta și statutul va face ca asemenea unități să fie numite Garda Mijlocie. Ofițerii erau aleși în mare parte dintre veliți, la care se adăugau unii proveniți dintre grenadieri. În decembrie 1806, înființarea unui singur regiment de pușcași

Reședința a fost anulată și s-a decretat că de fapt trebuie să existe două regimenter: regimentul 1, atașat vânătorilor, care va ajunge în curând să fie cunoscut drept pușcași-vânători și regimentul 2, atașat grenadierilor, cunoscut sub numele de pușcași-grenadieri (cunoscut și sub numele de pușcași ai regimentului 2 de grenadieri, însă s-a socotit că acest lucru ar crea confuzii). Cele două regimenter au fost contopite. S-au căutat recruți (care trebuiau să aibă înălțimea peste 1,73 metri) și s-a contractat aprovizionarea cu arme, echipament și uniforme. Chiar înainte de Crăciunul anului 1806, primii recruți, precum Jean Arent și Pierre Laux (care ulterior au fost promovați în cadrul grenadierilor Gärzii și care au dispărut în Rusia în 1812), au început să sosescă la cazarma pușcașilor-grenadieri (împărțită cu grenadierii) de la Courbevoie de la periferia de nord-vest a Parisului. Aceștia abia își îmbrăcaseră uniformele când, în ianuarie 1807, regimentul a primit știrea că fusese numit primul său colonel, un bărbat relativ Tânăr (33 de ani) și purtând un nume modest, Jean-Parfait Friederichs. Acesta fusese soldat de la vîrstă de 16 ani; înainte de a fi transferat la pușcași-grenadieri, comandase un batalion de grenadieri, iar apoi pe veliții. Friederichs luptase în cadrul Gärzii în Prusia și fusese trimis înapoi la Paris în martie 1807, ca escortă pentru drapelele și trofeelete cucerite în sângheroasa bătălie de la Eylau din februarie 1807. Cariera lui a urmat o traiectorie cu adevărat napoleoniană: din simplu soldat a ajuns să fie promovat general de divizie în 1812, pentru ca apoi să moară din cauza sechelelor produse de o amputare după bătălia de la Leipzig din octombrie 1813. La Courbevoie au sosit și restul ofițerilor, între care Pierre Delaître, poreclit de către subordonații săi „Pierre cel Crud”, și căpitanul Jacques-Marie Gillet, care se remarcase în Prusia în 1806; ambii urmau să aibă o soartă cumplită în Rusia în 1812.

Recruții aleși pentru a alcătui cele opt companii active (patru în fiecare batalion, plus o companie suplimentară pentru cartierul general) faceau parte din generația 1807 de soldați și au fost curând incluși într-un program riguros de instrucție, sub supravegherea subofițerilor. Ei au fost aleși din departamentele Imperiului care cuprindeau nu doar Franța, ci și Belgia, Luxemburg (cunoscut la acea dată sub numele de *Département des Fôrets*), fosta episcopie de Liège, părți din vestul Germaniei (Aachen, Trier și Köln), precum și Savoia, Piemontul și Genova.

Marea majoritate a recruților aveau vîrstă de 19 ani și provineau din rândul clasei mijlocii tot mai prospere, fiind astăzi bărbați cu o oarecare educație. Părinții ambițioși țineau să-și plaseze fiili într-o unitate care promitea o promovare relativ rapidă și care le oferea posibilitatea de a avea un fiu devenit ofițer după doar câțiva ani de serviciu. Printre recruți erau și o serie de voluntari, care de asemenea provineau din familii bune. Jean Michaud a fost unul dintre aceștia. El provine din rândurile clasei mijlocie rurale, iar familia lui destul de prosperă trăia în Villognon, în departamentul Charente. Aceasta a ajuns la regiment pe 7 februarie 1807 și a fost repartizat în cadrul batalionului 1. Două luni mai târziu, și-a găsit timp să le scrie părinților:

Vă scriu pentru a vă anunța că vom pleca de la Courbevoie peste opt zile pentru a ne alătura armatei. De aceea v-am cerut niște bani. Avem cu toții uniforme, echipament potrivit și suntem pregătiți de plecare. Dimineața ni se servește supă, dar și carne, iar seara avem cartofi. În ceea ce privește solda, primim 12 soli pe zi, dar ni se rețin șase dintre ei pentru rații, după care se mai scad alți trei și tot aşa.

Aceste griji zilnice au fost curând umbrite de ordinul ca regimentul să pornească spre Germania. Napoleon îi învinsese

pe prusaci în 1806, dar aceștia au continuat să reziste în Răsărit și îi convinseră pe ruși, care erau încrâncenați, să reia luptele și să-și aducă armatele în Polonia. Bătălia de la Eylau din februarie 1807 fusese o remiză în zăpezile poloneze, iar acum împăratul cerea întăriri pentru a încheia campania cu o lovitură îndrăzneață.

Campania din 1807

Pușcașii-grenadieri au pornit la drum pe 20 aprilie 1807, fiind transportați pe tradiționalul drum destinat trupelor franceze care se îndreptau spre Germania, care trecea prin Metz și apoi prin Mayence [Mainz]. Instrucția a continuat pe drum, recruții fiind pregătiți intens de către subofițeri, care se număraseră printre primii sosiți la cartierul general (deși caporalul Adrien-Jean-Baptiste Bourgogne, renumitul memorialist, se va alătura unității abia în iulie 1807). Sergentul Chrétien-Henri Scheltens, fost marinăru vorbitor de flamandă, devenit soldat și originar din Bruxelles, instruia recruții privind noile lor aribuții: „Am instruit soldații pe întreaga durată a călătoriei, de fiecare dată când ne-am oprit. Folosirea armelor a fost deprinsă în timpul marșului. Pentru un soldat nu există o instrucție mai bună decât o campanie. Se instruiește singur pentru a-și purta singur de grija”.

Michaud și cu ceilalți și-au făcut timp să se obișnuiască cu pâinea neagră și cu berea înainte de a fi aruncați în vâltoarea unei campanii. Au urmat marșuri lungi, apoi prima luptă, cea de la Heilsberg, unde regimentul a fost aruncat împotriva unei poziții rusești fortificate, pentru a sprijini infanteria de linie. Rușii s-au retras în acea noapte ordonat, văduvindu-i pe francezi de o victorie clară. Câteva zile mai târziu, succesul

s-a întrezărit atunci când Napoleon i-a surprins pe ruși într-o poziție dezavantajoasă pe un mal al râului Friedland. Francezii au triumfat, pușcașii-grenadieri jucând un rol important în această luptă și ulterior bucurându-se de roadele efortului depus în Berlin, în timp ce rușii și prusaci au cerut pace. Caporalul Bourgogne s-a alăturat regimentului în acest context. Era un subofițer blond, în vîrstă de 20 de ani și înalt de 1,77 m. Știa să scrie și să citească, era sănătos și frumos. A fost repartizat în cadrul batalionului 2 și e foarte probabil să-l fi cunoscut pe Scheltens.

Între timp, festivitățile au continuat pe măsură ce regimentul se întorcea prin Germania și Franța (Scheltens spune că au fost întâmpinați în fiecare sat de pe drum cu vin) în Paris pentru a lua parte la paradele date în cinstea Păcii de la Tilsit, semnată de către Napoleon și țarul Alexandru I.

Războiul din peninsulă

În vreme ce regimentul i se distribuise să ținute și echipamente noi și fusese trimis în Normandia pentru odihnă forțată, o hotărâre care nu a fost prea agreată de recruții plătăși, Napoleon s-a dovedit la fel de agitat. Și-a pus în gând să îi îngeneuncheze pe britanici prin blocarea exporturilor acestora spre continent, fapt care va duce la ruinarea economiei britanice. Rușii susținuseră acest plan mareț (chiar dacă au manifestat unele rezerve), iar acum singura verigă slabă era Portugalia, aliată fidelă a britanicilor. Așa se face că francezii au trimis o forță expediționară prin Spania, către Lisabona. Cum nu s-a mulțumit cu atât, Napoleon a început pregăririle pentru a-i îndepărta pe Bourbons de pe tronul Spaniei. Armata lui a pătruns treptat în acest teritoriu și a început să ocupe poziții-cheie. În

februarie 1808, pușcașii au fost detașați din regiunea vântoasă în care staționaseră până atunci și trimiși la sud, spre granița spaniolă. Aceștia au ajuns în Bayonne pe data de 30 martie 1808 și curând s-au instalat în importanță fortăreață Burgos, care trona asupra drumului de la Bayonne spre Madrid. Napoleon a simțit că avea posibilitatea de a acționa și i-a detronat pe Bourboni, trimițându-i peste graniță, în Franța. Această acțiune a indignat poporul spaniol, iar în mai 1808 locuitorii Madridului s-au răsculat (o parte dintre pușcașii-grenadieri staționați în zonă au fost mobilizați pentru a reprema tulburările), după care a urmat restul Spaniei. Revolta a fost sprijinită de o forță expediționară britanică, iar luptele s-au generalizat în întreaga țară. Un corp de armată francez s-a văzut silit să capituze la Bailén, iar francezii au evacuat Madridul. Acest lucru l-a iritat pe împărat și l-a făcut să se deplaseze spre sud, cu intenția de a-și restabili puterea și prestigiul.

Napoleon a sperat că poate câștiga prin victorii convenționale, de aceea și-a condus armata spre Madrid, înfrângând opozitia întâmpinată la Somosierra și pătrunzând în capitală în luna decembrie. Pușcașii erau pregătiți pentru o campanie îndelungată. Joseph Vachin, la acea dată furier în batalionul 2 al regimentului, a scris: „Oamenii de aici sunt mult mai puțin prietenoși... nu avem decât pâine, vin și carne, iar fără acestea ar fi cu adevărat sfârșitul lumii pentru noi. Unii spun că vom pleca pentru a asedia Gibraltarul, alții că vom fi trimiși la Cadiz pentru a ne îmbarca și a fi trimiși Dumnezeu știe unde”.

Nu s-a întâmplat acest lucru, dar s-a schimbat felul războiului. Armatelor regulate ale Spaniei, depășite ca dotare și copleșite numeric, s-au dezintegrat în mare măsură, iar francezii s-au confruntat de-acum înainte cu una dintre cele mai brutale campanii de gherilă purtate în Europa. S-au petrecut

nenumărate atrocități: Scheltens își amintește că, după ce a fost jefuit, orașul Medina del Rio Secco a fost incendiat doar pentru că cineva trăsese în direcția mareșalului Bessières.

Pușcașii au rămas în Spania vreme de un an, luptând în mare măsură în garnizoane și în acele zone izolate din teritoriu pe care francezii le-au putut păstra și jucându-se cu mascota regimentului, un câine pe nume Mouton, pe care l-au găsit în apropiere de Burgos. Bolile îi răpuneau pe cei care nu cădeau sau nu erau mutilați în lupte. În septembrie 1808, Vachin i-a trimis din Bayonne o scrisoare unchiului său, care aruncă o oarecare lumină asupra vieții pușcașilor în particular și a unui regiment napoleonian în general:

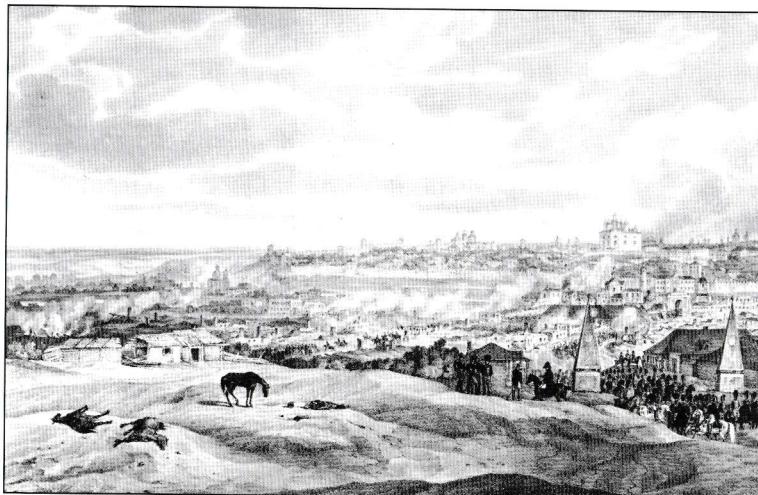
Iată-mă, am ajuns în sfârșit aici, dar nu fără să fi suferit cumplit. Febra s-a domolit abia acum șapte sau opt zile. M-a chinuit de pe 10 iulie și m-a lovit atât de tare, încât vreme de trei zile am zăcut inconștient, iar în alte cinci sau șase, câteodată preț de ore în sir, nu am putut vedea. Încă sunt foarte slăbit... dar pofta de mâncare mi-a revenit și acesta este un semn bun. Te asigur că starea mea financiară se află într-o stare precară după o boală atât de îndelungată. Te-ăș rugă să fii generos și să-mi trimiți niște bani cât de curând posibil... Niciodată nu am avut mai multă nevoie de bani ca acum, pentru că personalul de la spitalele la care am stat a profitat de delirurile mele ca să mă jefuiască de tot ce aveam.

Interludiul austriac

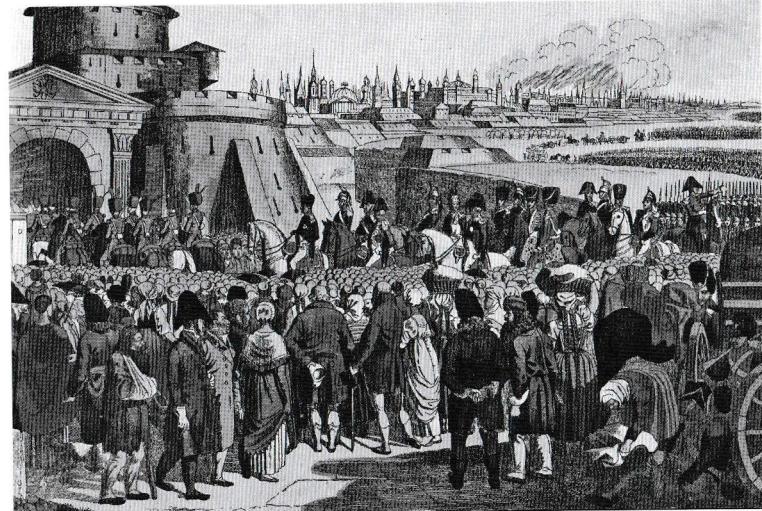
Garda a fost rechemată la Paris în februarie 1809. Nu era timp de zăbavă. Sprijinită de aurul britanic, Austria, care își lingea rănilor după pierderea bătăliei de la Austerlitz din 1805, iniția o ofensivă în Germania, iar Napoleon s-a văzut silit să ducă război pe două fronturi.

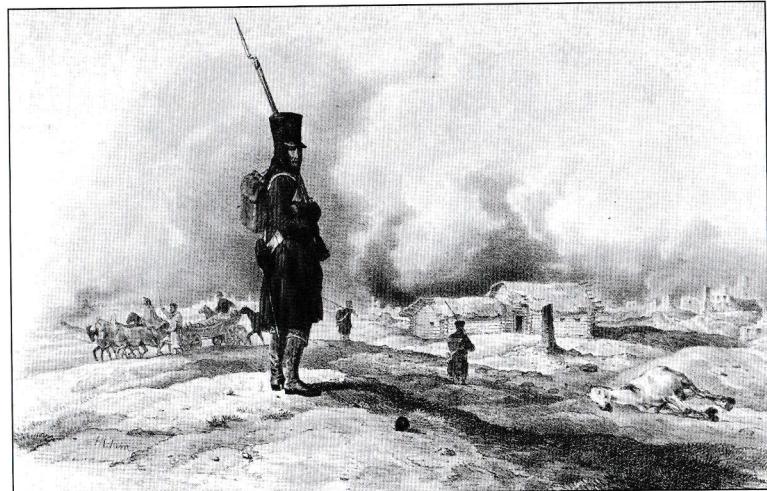
Un pușcaș-grenadier și un pușcaș-vânător. Cele două regimete au făcut parte din aceeași brigadă pe toată durata existenței lor.

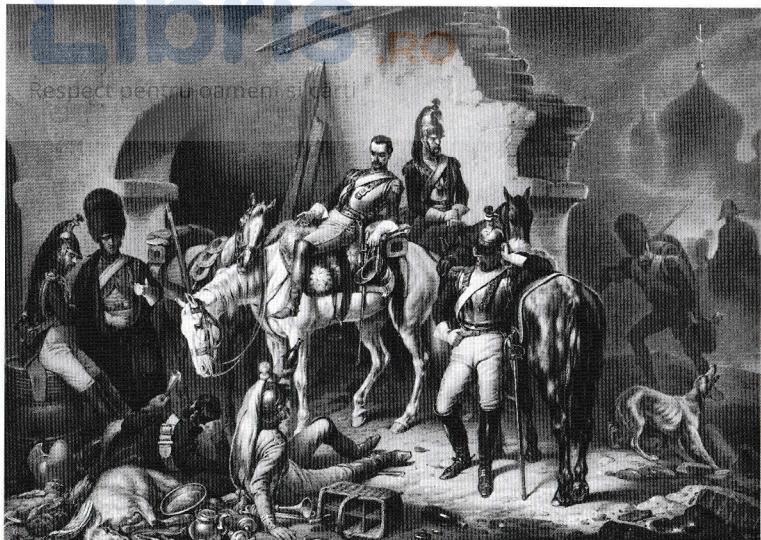
La Smolensk s-a purtat prima mare bătălie a campaniei. Ilustrația înfățișează soldați francezi care privesc desfășurarea unui asalt asupra orașului.
(din colecția autorului)

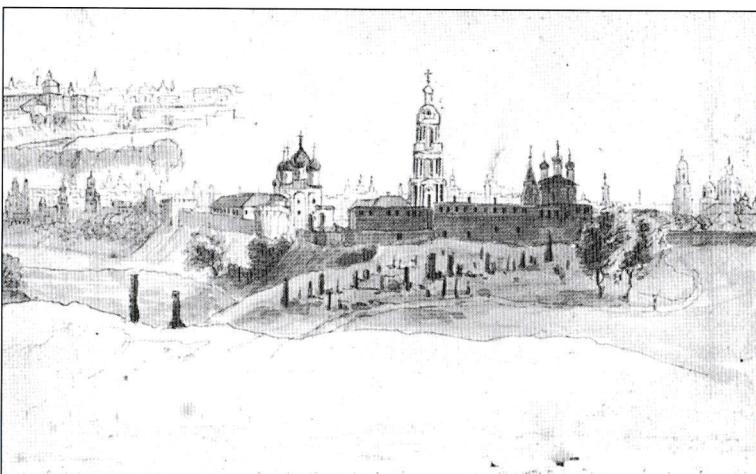
Intrarea francezilor în Moscova. Soldații au mărșăluit, fanfarele au cântat, dar majoritatea locuitorilor fugiseră, orașul fiind practic pustiu. Incendiul s-a declanșat mai târziu și inițial a fost atribuit neglijenței soldaților puși pe jaf.
(din colecția Anne S.K. Brown)

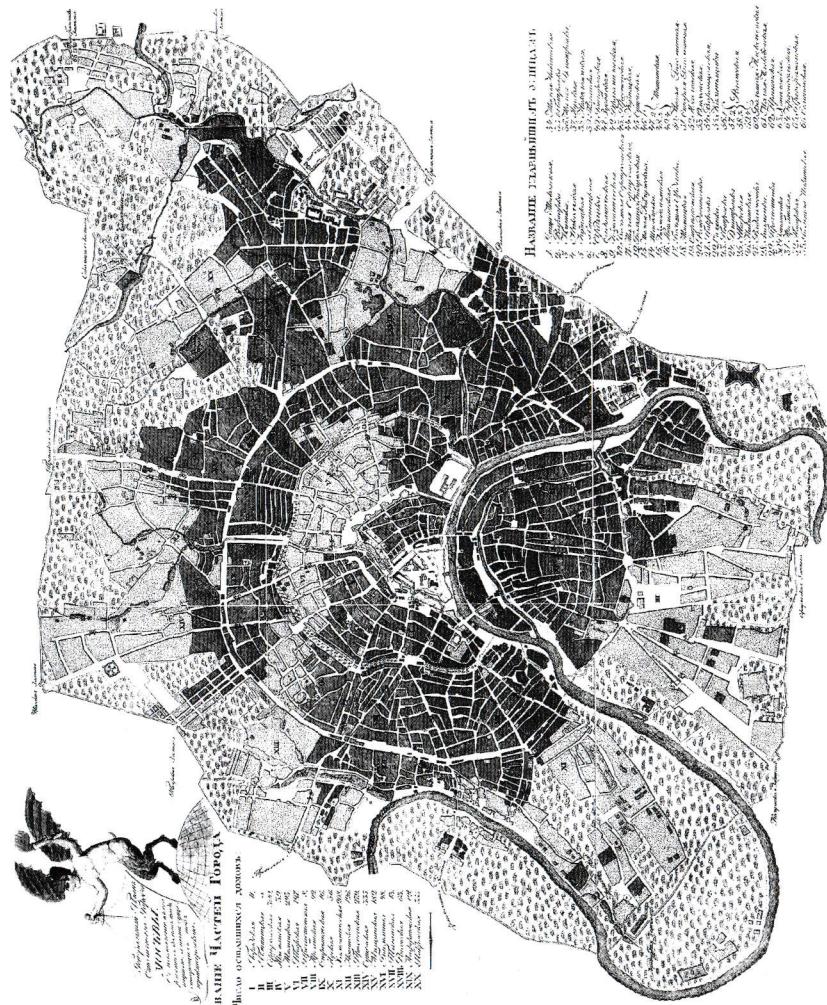
Un pușcaș-grenadier printre ruinele unei suburbii a Moscovei;
desen de Albrecht Adam.
(din colecția autorului)

Soldați francezi jefuind în Moscova; litografie bavareză realizată la scurt timp după evenimente. Alcoolul și bunurile de lux existau din abundență, însă pâinea și carneau lipseau.
(din colecția Anne S.K. Brown)

Schiță înfățișând Moscova în septembrie, realizată de artistul Faber du Faur. (din colecția Anne S.K. Brown)

O hartă rusească a Moscovei, înfățișând zonele distruse de incendiile din 1812.